

ЗМІСТ ТА ОБСЯГ ACQUIS COMMUNAUTAIRE

Трихліб К.О.

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри теорії держави і права
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Важливою особливістю правопорядку ЄС є те, що його основу становить «спільний доробок» (*acquis communautaire*). Концепція *acquis ЄС* гарантує однорідність правової системи ЄС, оскільки ґрунтується на неможливості зміни її складових у процесі співробітництва з іншими суб'єктами міжнародного права. Посилання на

acquis communautaire міститься у Договорі про ЄС, Договорі про заснування ЄС, проєкті Договору про Конституцію для Європи, документах, ухвалених органами ЄС, міжнародних угодах ЄС та в рішеннях Суду ЄС [1]. Зокрема, у висновках Європейської Ради у Лісабоні 26–27 червня 1992 р., визначаючи умови та критерії набуття членства в ЄС, Європейська Рада зазначила, що «членство передбачає взяття на себе прав та обов'язків як тих, що вже існують, так і потенційних, системи співтовариства та інституційних рамок, – відомих як *acquis* співтовариства. Складовими його виступають: зміст, принципи та політичні завдання договорів, включаючи Маастрихтський договір; законодавство, ухвалене з метою імплементації договорів, та практику Суду; декларації та резолюції, ухвалені в рамках співтовариства; міжнародні угоди та угоди між державами-членами, пов'язані з діяльністю співтовариства» [1]. У Повідомленні Комісії ЄС від 10 травня 2004 р. «Європейська політика сусідства. Стратегічний документ» підкреслено: «Зближення законів та інших нормативних актів країн-сусідів буде здійснюватися на засадах спільно погоджених пріоритетів, зосереджуючись на тих елементах *acquis*, що в першу чергу заохочують торгівлю та економічну інтеграцію, враховуючи економічну структуру країни-партнера та сучасний рівень гармонізації її законодавства із законодавством Євросоюзу» [1]. В офіційних документах ЄС поняття «*acquis ЄС*» часто вживається як синонім до поняття «законодавство ЄС» [2, с. 2, 3].

У доктрині європейського права під *acquis communautaire*, як правило, розуміють сукупність правових норм, судових рішень, доктринальних понять, рекомендацій, домовленостей тощо, які виникли за час існування європейських інтеграційних об'єднань та мають сприйматися країнами-претендентами на вступ до ЄС беззастережно. *Acquis ЄС* можна класифікувати залежно від його видів: *acquis* щодо приєднання, інституційний *acquis*, *acquis* стосовно асоціації з третіми країнами, *acquis* Європейського економічного простору [1].

Отже, зміст *acquis communautaire* ширший за поняття «право ЄС» і може отожднюватися з правопорядком об'єднання. Крім того, виокремлюють внутрішній і зовнішній *acquis ЄС*: внутрішній становить основу правопорядку ЄС, натомість зовнішній може мати різний зміст, залежно від рівня відносин ЄС з третіми країнами. В усіх випадках конкретний зміст «спільного доробку» ЄС, який повинні визнати треті країни у межах відносин, окреслених міжнародними угодами ЄС, встановлюють інститути ЄС [1].

В Україні на нормативному рівні термін *acquis communautaire* вперше було застосовано у Програмі інтеграції України до Європейського Союзу від 14 вересня 2000 р. Тут *acquis ЄС* визначалось як правові і нормативні стандарти Європейського Союзу [3]. На сьогодні дана Програма втратила чинність.

У 2004 р. Верховною Радою України була затверджена Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі – Програма) [4]. У Програмі був представлений механізм досягнення нашою країною відповідності критеріям набуття членства в ЄС, що включає, насамперед, адаптацію законодавства, утворення відповідних інституцій та інші заходи, необхідні для ефективного правотворення і правозастосування. Мета адаптації законодавства України до законодавства ЄС – досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire*. При цьому поняття *acquis ЄС* визначалось як правова система ЄС, що включає акти законодавства ЄС (але не обмежується ними), прийняті в рамках ЄС, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і співпраці у сфері юстиції і внутрішніх справ. Джерелами *acquis ЄС* визнаються: первинне законодавство, а саме Договір про заснування Європейського економічного співтовариства (1957 р.) (з 1993 р. – Договір про заснування Європейського співтовариства), Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії (1957 р.), з наступними змінами, внесеними Маастрихтським договором (Договір про утворення Європейського Союзу 1992 р.), Амстердамським договором (1997 р.) та Ніццьким договором 2001 р., а також актами про приєднання; Договір про злиття (1965 р.); ак-

ти про приєднання нових держав-членів; вторинне законодавство – директива; регламент; рішення; рекомендація або висновок; міжнародна угода; загальний принцип права Європейського співтовариства; рішення Суду ЄС; спільна стратегія, позиція, дії, загальне положення або принцип у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки; рамкове рішення щодо гармонізації законодавства, спільна позиція, рішення у контексті положень Договору про ЄС про співробітництво правоохоронних та судових органів у кримінальних справах [4].

У Програмі зроблено спробу охопити *acquis* ЄС в цілому, а не лише норми економічного права ЄС [1]. Фактично Програма спрямована на досягнення такого рівня гармонізації законодавства України і права ЄС, якого необхідно досягти державам, які вже пройшли підготовчий етап в рамках асоціації і безпосередньо готуються до вступу в ЄС [5, с. 316]. Водночас слід розуміти, що приєднання до євроінтеграційних об'єднань – це також і суспільний процес. Як слушно зазначає Європейська комісія, недостатньо адаптувати правові тексти, потрібно створити нове правове поле, інфраструктуру, культуру [6, с. 113].

У свою чергу, в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), зокрема, у ст. 124 («Нормативно-правове наближення») закріплено, що «Україна зобов'язується забезпечити поступове приведення своїх чинних законів та майбутнього законодавства у відповідність до *acquis* ЄС» [7]. Крім того, у ст. 114 зазначено, що адаптація законодавства України до законодавства ЄС розпочинається з дати підписання Угоди і поступово буде поширюватися на всі елементи *acquis* ЄС, зазначені у Додатку XVII до Угоди. Адаптація законодавства здійснюватиметься поетапно згідно із періодами, визначеними у Додатках XXI-A та в Додатках XXI-B – XXI-E, XXI-G, XXI-H та XXI-J до Угоди. При цьому Додатки XXI-F та XXI-I визначають необов'язкові елементи, які не вимагають впровадження у законодавство України, натомість Додатки XXI-K – XXI-N містять елементи *acquis* ЄС, які залишаються поза сферою законодавчої адаптації. Наголошується, що у процесі адаптації належна увага має приділятися прецедентному праву Суду ЄС й імплементаційним заходам Єврокомісії. Досягнуто згоду щодо ефективного і взаємного відкриття ринків, яке має здійснюватися поступово та одночасно. Рівень доступу до ринку залежить від прогресу адаптації законодавства. Україна зобов'язується поступово впровадити звід Європейських стандартів (EN) як національні стандарти і скасувати конфліктні національні стандарти (міждержавні стандарти (ДСТУ), розроблені до 1992 р.) [7].

Угодою передбачено зближення технічного регулювання, стандартів та оцінки відповідності. Зауважено, що Україна вживатиме необхідних заходів із метою поступового досягнення відповідності технічним регламентам ЄС та системам стандартизації, метрології, акредитації, роботам з оцінки відповідності й ринкового нагляду ЄС, а також зобов'язується дотримуватися принципів та практик, викладених у відповідних рішеннях і регламентах ЄС. Сторони поступово будуть створювати зону вільної торгівлі протягом перехідного періоду (до 10 років), починаючи з дати набрання чинності Угоди, відповідно до її положень та ст. XXIV Генеральної угоди про тарифи та торгівлю 1994 р. [7].

У Плані заходів з виконання Угоди тільки на 2018–2019 рр. заплановано понад 1940 завдань з адаптації законодавства України до законодавства ЄС у таких пріоритетних сферах, як політичний діалог, національна безпека та оборона; юстиція, свобода, безпека, права людини; інтелектуальна власність; санітарні та фітосанітарні заходи; митні правила і т. д. [8].

Література:

1. Право Європейського Союзу [Електрон. ресурс]: підруч. / за ред. В. І. Муравйова. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 704 с. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1328102248587/pravo/ponyattya_zmist_acquis_communautaire.

2. Петров Р. А. «Acquis вступу» як складова феномена права Європейського Союзу [Електрон. ресурс] / Р. А. Петров. – 21 с. // Електрон. архів Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія». – Режим доступу: http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/bitstream/123456789/1718/1/Petrov_Acquis%20vstupu.pdf.
3. Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу [Текст]: Указ Президента України від 14 верес. 2000 р. № 1072/2000 // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 39. – Ст. 1648.
4. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [Текст]: Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1629-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367.
5. Муравйов В. Проблеми гармонізації законодавства держав-членів та третіх країн в контексті європейської інтеграції / В. Муравйов // Український щорічник міжнародного права. – 2007. – С. 286 – 353.
6. Кравчук І. В. Гармонізація національних правових систем з правом ЄС: підручник [Текст] / І. В. Кравчук, М. В. Парапан. – К.: Слово, 2004. – 320 с.
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014 / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page.
8. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затверджений Кабінетом Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%d0%bf>.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЦЕНТР ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ АДАПТАЦІЇ
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ КОЛЕДЖ»



МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА АДАПТАЦІЇ
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС»**

8 червня 2018 року

Київ
2018

УДК 340.11(477):340.11ЄС(063)

Т 33

Рекомендовано до друку Вченою радою юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, протокол № 9 від 21 травня 2018 року

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Мельник Р.С. – *голова оргкомітету*, доктор юридичних наук, професор
Губанова Т.О. – *співголова оргкомітету*, кандидат юридичних наук, Заслужений юрист України
Малюга Л.Ю. – *співголова оргкомітету*, кандидат юридичних наук
Проневич О.С. – доктор юридичних наук, професор
Музика-Стефанчук О.А. – доктор юридичних наук, професор
Орлеан А.М. – доктор юридичних наук, доцент
Стефанчук М.О. – кандидат юридичних наук, доцент, Заслужений юрист України
Кравченко М.Г. – кандидат юридичних наук
Чехович Т.В. – кандидат юридичних наук, доцент
Губанов О.О. – кандидат юридичних наук
Солодовнікова Х.К. – кандидат психологічних наук
Солодова К.Ю. – юрист I категорії

Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 8 червня 2018 року / за ред. проф. Р.С. Мельника, відпов. ред. к.ю.н. Л.Ю. Малюга. К.: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 380 с.

ISBN 978-966-916-562-6

У збірник вміщено матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС», яка відбулася в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка 8 червня 2018 року.

Тексти статей, тез подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст публікацій, точність наведених фактів, інших відомостей покладено на авторів.

УДК 340.11(477):340.11ЄС(063)

ISBN 978-966-916-562-6

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2018